

Ghedir o.fl. gegn Frakklandi

Dómur frá 16. júlí 2015

Mál nr. 20579/12

3. gr. Bann við pyndingum

Handtaka. Valdbeiting. Rannsókn máls.

1. Málsatvik

Kærendur eru tveir franskir ríkisborgarar, Abdelkader Ghedir og bróðir hans, fæddir 1983 og 1985, auk foreldra þeirra, sem eru alsírskir ríkisborgarar. Abdelkader var stöðvaður og yfirheyrður við lestarstöð kvöldið 30. nóvember 2004 af starfsmönnum öryggisþjónustu franska járnbrautafélagsins SNFC, sem grunuðu hann ranglega um að hafa kastað steinum að járnbrautarlestum. Fimm öryggisstarfsmenn tóku hann höndum, þrýstu honum niður, handjárnðu hann fyrir aftan bak og leituðu síðan á honum. Hann var síðan afhentur lögreglumönnum sem höfðu komið á staðinn og þeir óku honum á lögreglustöð. Við komuna í fangaklefa missti hann meðvitund, féll í dá og var fluttur á sjúkrahús.

Rannsókn lögreglu á atvikinu hófst sama kvöld. Aðspurðir lýstu öryggisverðirnir L.P., Y.F. og O.D.B. venjulegri handtöku, en lögreglumennirnir sem verið höfðu viðstaddir lýstu henni þannig að valdi hefði verið beitt. Kváðust sumir lögreglumannanna hafa séð lestarstarfsmanninn Y.F. reka hnéð í andlit kæranda meðan honum var haldið niðri.

Þann 2. desember 2004 voru SNCF-starfsmennirnir þrír handteknir og úrskurðaðir í gæsluvarðahald. Skýrslur voru teknar af mörgum vitnum. Árið 2006 sagði starfsmaður SNFC að hún hefði heyrt að daginn fyrir atvikið hefði kærandi verið í áflogum og flasku verið brotin á höfði hans. Læknisrannsókn í desember 2005 leiddi í ljós víðtækan taugaskaða kæranda, m.a. skerta hreyfigetu í öllum útlimum auk alvarlegrar röskunar á vitrænni starfsemi og hegðun. Árið 2008 var kærandi metinn 95% öryrki. Hann var bundinn hjólastól og ófær um að standa sjálfstætt að athöfnum daglegs lífs. Fengnar voru skýrslur fjögurra sérfræðinga. Í þeirri þriðju, dagsettri árið 2006, var sagt mjög líklegt að meiðsl hans hefðu orsakast af handtökunni á lestarstöðinni, en fjórða skýrslan sagði ekki hægt að ganga út frá því. Sú skýrsla taldi þó engin gögn styðja þá kenningu að kærandi kynni að hafa verið sleginn með flösku í áflogum daginn fyrir handtökuna.

Þann 15. febrúar 2010 var rannsókn málsins felld niður. Var ákvörðunin rökstudd með því að háttsemi kæranda hefði verið ögrandi og ofbeldisfull og öryggisvörðurinn Y.F. hefði einungis brugðist við henni með aðferð til að halda manninum föstum. Kæru ákvörðunarinnar til æðri dómstóls var vísað frá. Tók sá dómstóll fram að hegðun Abdelkaders hefði verið ofbeldisfull, en einnig að trúlega hefði meira valdi verið beitt en lýsing starfsmannanna gaf til kynna. Niðurstaðan varð sú að nokkur óvissa væri um það hvort Y.F. hefði í raun rekið hnéð í kæranda og þá hvort það hefði verið af ásetningi. Enn fremur tók áfrýjunardómstóllinn fram að vitni virtust sammála um að kærandi hefði verið settur inn í lögreglubifreiðina í góðu ástandi eftir að hann hefði verið handjárnaður og að hvorki staðsetning hans í ökutækinu né hraði þess styddi þann möguleika að hann hefði orðið fyrir höggum á því stigi málsins. Líklegt væri að hann hefði haft eldri áverka, sem nokkurn tíma hefði tekið að koma fram. Voru ekki talin liggja fyrir næg sönnunargögn til þess að nokkur yrði ákærður. Frekari áfrýjun málsins var vísað frá.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærendur héldu því fram að brotið hefði verið gegn 3. gr. sáttmálans, banninu við ómannlegri og vanvirðandi meðferð, við handtöku Abdelkaders. Einnig hefði ákvörðunin um að hætta rannsókninni brotið gegn 6. gr. sáttmálans (réttinum til réttlátrar málsmeðferðar).

Niðurstaða

Um 3. gr.: Meðferð kæranda: Dómstóllinn tók fram að franskir dómstólar hefðu talið meiðsl kæranda mega rekja til atvika við handtöku hans. Dómstóllinn leit hins vegar til þess að sérfræðingarnir hefðu engin gögn haft um að kærandi hefði verið sleginn í höfuðið með flösku fyrir handtökuna. Styddist sú útgáfa atburða ekki við annað en sögusagnir. Niðurstöður læknisfræðilegra sérfræðiskýrslna hefðu stangast á. Þannig hefði þriðja skýrslan talið líklegt að meiðslin hefðu stafað frá handtökunni, en sú fjórða hafi ekki talið þá skýringu haldbæra. Ýmiss konar misræmi hefði einnig verið í vitnaskýrslum, einkum um það hvort kærandi hefði haft í frammi ofbeldi við handtökuna og hvort hann hefði sætt höggum. Þá hefði gætt ósamræmis í framburði sumra lögreglumannanna. Dómstóllinn komst að þeirri niðurstöðu að í rannsókninni hefðu komið fram gögn sem væru mótsagnakennd og vektu óhug. Taldi hann ónógum stöðum hafa verið skotið undir þá kenningu að kærandi hefði orðið fyrir höggum fyrir handtökuna. Dómstóllinn taldi því nægar ályktanir styðja niðurstöðu um að brotið hefði verið gegn réttindum kæranda samkvæmt 3. gr. sáttmálans, enda hefðu frönsk yfirvöld ekki fært fram fullnægjandi og sannfærandi skýringu á orsök meiðslanna, sem hefðu komið fram meðan kærandi var í vörslu lögreglu.

Rannsóknin: Dómstóllinn leit til þess að rannsókn hefði hafist án tafar. Fjöldi vitna hefði gefið skýrslur og þrír starfsmenn lestarfélagsins verið hneptir í varðhald. Í ljósi umfangs rannsóknaraðgerða og fjölda vitna- og sérfræðiskýrslna hefði tímalengd hennar ekki verið úr hófi fram. Loks hefði kærandi haft tækifæri til að óska eftir rannsóknaraðgerðum og tala máli sínu, og hefði hann sett fram einkaréttarlega kröfu og lögmaður komið fram fyrir hans hönd. Ekki hefði því verið brotið gegn réttarfarshlið 3. gr. sáttmálans.

Um 6. gr.: Dómstóllinn tók fram að kærendur hefðu kært ákvörðunina um niðurfellingu rannsóknarinnar og að rannsóknardeild áfrýjunardómstólsins hefði skoðað málið að nýju og svarað röksemdum þeirra á ítarlegan hátt. Yrði því að lýsa kærana að þessu leyti bersýnilega illa grundaða og vísa henni frá, jafnvel þótt gert væri ráð fyrir að kærendur gætu enn haldið því fram að þeir væru þolendur meints brots.

Dómstóllinn frestaði ákvörðun um bætur samkvæmt 41. gr. sáttmálans.